

بررسی اجمالی آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۲ قانون تجارت الکترونیکی

مصوب ۱۳۸۶/۶/۲۱

خسرو عباسی‌داکانی^۱

مقدمه:

قانون تجارت الکترونیکی ایران در سال ۱۳۸۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. ولیکن آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۲ قانون تجارت الکترونیکی بالاخره پس از ۴ سال (در جلسه مورخ ۱۳۸۶/۶/۱۱) به تصویب هیئت وزیران رسید. این آیین‌نامه با طرح ابتدایی که توسط وزارت‌خانه‌های بازرگانی، ارتباطات و فناوری اطلاعات، امور اقتصادی و دارایی و دادگستری تهیه و تنظیم شده بود، تفاوت‌های زیادی دارد. در طرح ابتدایی که براساس قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفترباران تهیه شده بود هیچ جایگاه فرصتی برای حقوق‌دانان در تصدی دفاتر ارائه خدمات گواهی امضای الکترونیکی در نظر گرفته نشده بود و تنها برای فارغ‌التحصیلان رشته‌های فنی و مهندسی و شرکت‌های مرتبط با امور رایانه، این امکان فراهم شده بود که تصدی دفاتر مزبور را عهده‌دار شوند. اما در آیین‌نامه

۱. سردفتر دفتر اسناد رسمی شماره ۱۰۶ تهران و عضو کمیسیون حقوقی کانون سردفتران و دفترباران.

مورد تصویب این انحصار برطرف شده و تنها سه سال سابقه کار متوالی یا پنج سال سابقه کار متناوب که مورد تأیید مرکز میانی باشد، برای تصدی دفاتر مزبور کافی دانسته شده است یعنی تجربه عملی تنها ضابطه قانونی برای این کار شناخته شده است. همچنین تغییرات دیگری نیز در آیین نامه نسبت به طرح اولیه رخ داده است و مراجع قانونی ذی ربط و ذی صلاح در امر صدور گواهی الکترونیکی نیز تغییر یافته اند و در شرح وظایف و مسئولیت ها و اختیارات ایشان نیز تغییراتی داده شده است. در این مقاله، به طور مختصر، آیین نامه مذکور مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

مبحث اول - بررسی قانون تجارت الکترونیکی و نیاز به دفاتر خدمات صدور

گواهی الکترونیکی

در ماده یک قانون تجارت الکترونیکی ایران مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۱۷ مجلس شورای اسلامی بیان شده است که «این قانون مجموعه اصول و قواعدی است که برای مبادله آسان و ایمن اطلاعات در واسطه های الکترونیکی و با استفاده از سیستم های ارتباطی جدید به کار می رود». به عبارت دیگر، «تسهیل» و «تأمین امنیت» در امر مبادله اطلاعات در واسطه های الکترونیکی با استفاده از سیستم های ارتباطی نوین، هدف غایی مجموعه مقررات قانون تجارت الکترونیکی ایران می باشد.

از آنجا که بخش عمده ای از موضوع این قانون به تجارت از راه دور و انعقاد قرارداد از راه دور (Distance Contract) با استفاده از وسایل ارتباط از راه دور (Means Of Distance Communication) اختصاص دارد، به لحاظ آن که در رابطه با تجارت فرامرزی بین بازرگانان و اتباع کشورهای مختلف ممکن است بعداً اختلافاتی حادث شود که نیاز به رسیدگی قضایی داشته باشد و یا حتی مقدم بر آن، به منظور اجتناب از مشکلات ناشی از بی هویتی یا جعل هویت در انعقاد قراردادهای از راه دور الکترونیکی و به تراج رفتن اموال و دارایی های تجار خارجی و یا جلب اعتماد و اطمینان ایشان جهت انجام معامله با تجار و اشخاص ایرانی از طریق وسایل ارتباط الکترونیکی از راه دور، وجود یک نظام ارتباطی و

سیستم الکترونیکی از راه دور و سابقه الکترونیکی مطمئن و قابل اعتماد و کارآمد همان‌طور که در مبحث سوم قانون مقرر شده است، ضروری می‌باشد. زیرا همان‌طور که در ماده ۱۵ نیز مقرر شده است «نسبت به داده‌پیام مطمئن، سوابق الکترونیکی مطمئن و امضای الکترونیکی مطمئن انکار و تردید مسموع نیست و تنها می‌توان ادعای جعلیت به «داده‌پیام» مزبور وارد و یا ثابت نمود که داده‌پیام مزبور به جهتی از جهات قانونی از اعتبار افتاده است».

در نتیجه ارزش اثباتی داده‌پیام مطمئن قابل‌انکار نیست و آثار حقوقی آن پس از انتساب به شخص معین محقق خواهد شد و مطابق ماده ۳۰ تابع مقررات عمومی خواهد بود اما مشروط بر آن‌که داده‌پیام مزبور، مطمئن و مورد اعتماد باشد. یکی از راه‌های انتساب یک سند به یک شخص معین امضای ذیل سند توسط او می‌باشد. به عبارت دیگر، در صورت انکار شخص مزبور در مورد اسناد عادی می‌توان با انجام کارشناسی خط، صحت و سقم آن‌را معلوم نمود و در مورد اسناد رسمی نیز همان‌طور که می‌دانیم اساساً موضوع انکار و تردید منتفی است و شخصی که امضا، منتسب به او می‌باشد تنها می‌تواند ادعای جعل نماید که البته بار اثبات آن بر دوش خود وی خواهد بود و صاحب سند لازم نیست در جهت اثبات صحت و درستی امضای مزبور هیچ اقدام دیگری به انجام برساند.

در رابطه با داده‌پیام الکترونیکی نیز هرگاه منضم به یک امضای الکترونیکی مطمئن باشد، همین اعتبار و ارزش اثباتی قابل تصور می‌باشد. زیرا همان‌طور که در ماده ۷ قانون مقرر شده است؛ «هرگاه قانون وجود امضا را لازم بداند، امضای الکترونیکی مکفی است».

برای ایجاد و نگهداری و صدور و ارسال و تأیید امضای الکترونیکی که وسیله مناسبی برای جلب اعتماد و اطمینان تجار خارجی به طرف‌های تجاری خود در ایران و تضمین حقوق ایشان در تجارت فرا مرزی می‌باشد، در قانون تجارت الکترونیکی تأسیس دفاتری بدین‌منظور پیش‌بینی شده است که وظیفه آن‌ها ارائه خدمات مربوط به صدور امضای الکترونیکی می‌باشد. در باب دوم قانون که به دفاتر خدمات صدور گواهی الکترونیکی (Certification Service Provider) اختصاص دارد، در ماده ۳۱ مقرر شده است که؛ «دفاتر خدمات صدور گواهی الکترونیکی واحدهایی هستند که برای ارائه خدمات صدور امضای الکترونیکی در

کشور تأسیس می‌شوند. این خدمات شامل تولید، صدور، ذخیره، ارسال، تأیید، ابطال و به‌روز نگهداری گواهی‌های اصالت (امضای الکترونیکی می‌باشد)». اما دفاتر مزبور، چگونگی تأسیس، وظایف و اختیارات و سایر شرایط آن‌ها در قانون پیش‌بینی نشده است بلکه مطابق ماده ۳۲ به آیین‌نامه و ضوابط نظام تأسیس آن‌ها محول شده است که متعاقباً توسط سازمان (سابق) مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت‌خانه‌های بازرگانی، ارتباطات و فناوری اطلاعات، امور اقتصادی و دارایی و دادگستری تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید. بدین منظور طرح آیین‌نامه مزبور توسط نهادهای یادشده تهیه و جهت تصویب به هیئت وزیران تقدیم شد. در طرح اولیه که براساس قانون دفاتر اسناد رسمی تهیه شده بود متأسفانه هیچ‌گونه فرصتی به حقوق‌دانان داده نشده بود که در تأسیس دفاتر مزبور مشارکت نمایند. در واقع، دیدگاه تکنوکراتیک تهیه‌کنندگان طرح موجب شده بود تا جنبه فنی و تکنیکی قضیه بر سایر جنبه‌های آن غلبه یافته و به‌موضوع امضای الکترونیکی تنها از این دیدگاه توجه شود و جنبه‌های اصلی دیگر آن مثل جنبه حقوقی قضیه به فراموشی سپرده شده بود. طرح مزبور در هیئت دولت مورد بررسی قرار گرفت و قوه قضائیه نیز طرح خود را ارائه نمود تا این‌که پس از چند سال بالاخره در تاریخ ۱۳۸۶/۶/۱۱ آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۲ به تصویب هیئت دولت رسید در حالی که نسبت به طرح ابتدایی تغییرات زیادی در آن حاصل شده بود. اکنون پس از ذکر این مطالب، وارد موضوع اصلی این یادداشت می‌شویم که به بررسی آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۲ قانون تجارت الکترونیکی ایران اختصاص دارد.

مبحث دوم - بررسی آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۲ قانون تجارت الکترونیکی

آیین‌نامه که در واقع در اجرای ماده ۳۲ قانون برای تعیین و تبیین شرح وظایف و ضوابط تأسیس و آیین‌نامه اجرای فعالیت‌های دفاتر ارائه خدمات صدور امضای الکترونیکی تنظیم و تصویب شده است. به عبارت دیگر، نقش و وظیفه اصلی آیین‌نامه تعیین مراجع قانونی ذی‌صلاح در امر صدور گواهی الکترونیکی و شرح وظایف و اختیارات ایشان می‌باشد. هم‌چنین سیاست‌ها و دستورالعمل‌های صدور گواهی و زیرساخت‌های کلید

عمومی و تعاریف مربوط به اصطلاحات به کار رفته در آیین‌نامه نیز مورد توجه هیئت دولت قرار گرفته است. به‌طور کلی، در آیین‌نامه مذکور، چهار مرجع ذی‌ربط و ذی‌صلاح در امر صدور گواهی الکترونیکی تأسیس شده‌اند که وظایف و اختیارات متفاوتی دارند و عبارتند از:

۱ - شورای سیاستگذاری گواهی الکترونیکی (موضوع ماده ۲ آیین‌نامه)

۲ - مرکز صدور گواهی الکترونیکی ریشه (موضوع بند "الف" ماده ۴ آیین‌نامه)

۳ - مرکز صدور گواهی الکترونیکی میانی (موضوع بند "ب" ماده ۴ آیین‌نامه)

۴ - دفتر ثبت‌نام گواهی الکترونیکی (موضوع بند "پ" ماده ۴ آیین‌نامه)

در گفتارهای بعدی به ترتیب، به بررسی مراکز مذکور می‌پردازیم.

گفتار اول - شورای سیاستگذاری گواهی الکترونیکی

در ماده ۲ آیین‌نامه مقرر شده است: «به‌منظور حفظ یکپارچگی و سیاست‌گذاری در حوزه زیرساخت کلید عمومی کشور شورای سیاست‌گذاری گواهی الکترونیکی مرکب از اعضای زیر تشکیل می‌شود:

۱ - معاون وزیر بازرگانی یا معاون ذی‌ربط وی؛ معاون ذی‌ربط وزیر دادگستری، معاون ذی‌ربط وزیر اطلاعات، معاون ذی‌ربط وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات، معاون ذی‌ربط وزیر امور اقتصادی و دارایی، معاون ذی‌ربط وزیر بهداشت، معاون ذی‌ربط معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، معاون رئیس کل بانک مرکزی، رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن، رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، رئیس سازمان نظام صنفی رایانه‌ای، دبیر شورای عالی انفورماتیک، دبیر شورای عالی فناوری اطلاعات، رئیس مرکز توسعه تجارت الکترونیکی به‌عنوان دبیر شورا (بدون حق رأی) و یک تا سه نفر مشاور خبره با پیشنهاد رئیس و تأیید اکثریت اعضای شورا».

از نحوه انتخاب و ترکیب اعضای شورا استنباط می‌شود که دولت و قوه قضائیه به‌طور جدی و مصمم و همه‌جانبه بسیج شده‌اند تا با توجه به اهمیت موضوع نقشی مؤثر در پیش‌برد تجارت الکترونیک در کشور و ایجاد و تأسیس زیرساخت‌های مربوطه که یکی از

مهم‌ترین آن‌ها زیرساخت کلید عمومی کشور می‌باشد، برعهده گیرند. با وجود آن‌که تصویب آیین‌نامه چهار سال به طول انجامیده و موجب شده تا عملاً اجرای مفاد قانون تجارت الکترونیکی متوقف شود ولیکن اکنون که آیین‌نامه به تصویب رسیده، انتظار می‌رود تا مسئولین مربوط با تشکیل جلسات پی‌درپی و فوری و اضطراری، آثار زیان‌بار تأخیر در اجرای قانون را به حداقل برسانند. شورای سیاست‌گذاری گواهی الکترونیکی با ترکیب یادشده لاجرم بایستی وظایف خطیری برعهده داشته باشد. وظایف شورا در ماده ۳ آیین‌نامه بدین شرح تعیین شده است:

«الف - بررسی سیاست‌های کلان و برنامه‌های مربوط به حوزه زیرساخت کلید عمومی کشور و ارائه آن به شورای عالی فناوری اطلاعات کشور جهت تصویب» که اولین وظیفه شورا است.

تعاریف:

لازم به تذکر است که کلید عمومی داده‌ای نظیر رمز می‌باشد که برای بررسی و صحت امضای الکترونیکی مورد استفاده قرار می‌گیرد و زیرساخت کلید عمومی نیز بنا بر تعریف ماده یک آیین‌نامه مجموعه‌ای از نرم‌افزارها، سخت‌افزارها، سیاست‌ها، فرایندها و روال‌های مورد نیاز برای مدیریت گواهی‌های الکترونیکی و زوج کلیدها می‌باشد. گواهی الکترونیکی داده الکترونیکی حاوی اطلاعاتی در مورد مرکز صادرکننده گواهی، مالک گواهی، تاریخ صدور و انقضای کلید عمومی مالک و یک شماره سریال که توسط مرکز میانی تولید شده، می‌باشد؛ به گونه‌ای که هر شخصی می‌تواند به صحت ارتباط بین کلید عمومی و مالک آن اعتماد کند.

زوج کلید که مجموعه‌ای از کلید خصوصی و کلید عمومی مرتبط با آن در یک رمزنگاری نامتقارن می‌باشد، عبارت از داده‌های الکترونیکی است که برای ایجاد و بررسی و کنترل امضای الکترونیکی به کار می‌رود. مال جامع علوم انسانی

سیاست‌های گواهی نیز مجموعه‌ای از سیاست‌ها، قوانین، مقررات و روش‌های فنی، حقوقی و ساختاری است که مطابق با استانداردهای بین‌المللی تدوین شده و حداقل

خواسته‌ها، الزامات و نیازهای مربوط به تأسیس و استقرار مراکز صدور گواهی، دفاتر ثبت‌نام، صاحبان امضا و طرف‌های اعتمادکننده را مشخص می‌کند.

بدین ترتیب ملاحظه می‌شود که شورای سیاست‌گذاری چه وظایف خطیری برعهده دارد و درست به‌مثابه یک نهاد قانون‌گذاری در امر سیاست‌گذاری و تصویب مقررات و دستورالعمل‌های مربوط به گواهی الکترونیکی عمل می‌کند و نقش به‌سزایی دارد اما در رابطه با سیاست‌های کلان و برنامه‌های مربوط به حوزه زیرساخت کلید عمومی کشور، شورا تنها وظیفه مطالعه و بررسی آن‌ها و ارائه پیشنهادها و انتقادات لازم را به شورای عالی فناوری اطلاعات کشور برعهده دارد ولیکن تصویب سیاست‌ها و برنامه‌های پیشنهادشده از سوی شورای سیاست‌گذاری گواهی با شورای عالی فناوری اطلاعات کشور می‌باشد که عالی‌ترین مرجع اداری و قانونی کشور در امر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و تصویب مقررات در خصوص فناوری اطلاعات می‌باشد.

ب - صدور مجوز ایجاد مرکز ریشه؛

پ - تصویب و به‌روزرسانی سیاست‌ها و دستورالعمل‌های مراکز ریشه و میانی؛

ت - تصویب استانداردها، رویه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی گواهی الکترونیکی؛

ث - ایفای نقش به‌عنوان مرجع هماهنگ‌کننده در مورد فعالیت حوزه‌های گوناگون اجرایی برای ارائه خدمات رایانه‌ای صدور گواهی مبتنی بر زیرساخت کلید عمومی و نحوه تعامل مراکز صدور گواهی داخلی با مرکز صدور گواهی خارجی و هرگونه تفسیر یا کاربردپذیری مفاد سیاست‌های گواهی ریشه و میانی؛

ج - نظارت عالیه و بررسی گزارش عملکرد و تخلفات احتمالی مراکز ریشه و میانی و در صورت لزوم لغو مجوز آن‌ها؛

با مطالعه بندهای ماده ۳ قانون یادشده متوجه می‌شویم که شورا ۴ وظیفه یا نقش برعهده دارد که با یکدیگر تفاوت دارند.

۱ - نقش تحقیقاتی و مطالعاتی موضوع بند "الف" ماده ۳؛

۲ - نقش اجرایی و نظارتی موضوع بندهای "ب" و "ج" ماده ۳؛

۳ - نقش تقنینی موضوع بندهای "پ" و "ت" ماده ۳ و

۴ - نقش هماهنگی موضوع بند "ث" ماده ۳.

در خصوص نقش اجرایی شورای سیاست‌گذاری، صدور مجوز مراکز ریشه با شورا می‌باشد اما صدور مجوز مراکز میانی و دفاتر ثبت‌نام در صلاحیت شورا نیست. به علاوه، نظارت عالی و بررسی گزارش‌های مربوط به عملکرد و تخلفات مراکز ریشه و میانی و لغو مجوز آن‌ها در صلاحیت شورا می‌باشد ولیکن دفاتر ثبت‌نام از این نظارت و اختیار مستثنی هستند. از آنجا که دفاتر خدمات صدور گواهی الکترونیکی موضوع ماده ۳۱ قانون به‌عنوان ارائه‌دهندگان خدمات گواهی الکترونیکی در سطوح مختلفی قرار داشته و به‌عبارت دیگر، در طول یکدیگر قرار دارند، این امر طبیعی است. زیرا همان‌طور که در ماده ۴ آیین‌نامه نیز مقرر شده است؛ از نظر جایگاه قانونی پس از شورای سیاست‌گذاری که از بیشترین اهمیت برخوردار است، ارائه‌دهندگان خدمات گواهی الکترونیکی به‌ترتیب زیر قرار گرفته‌اند و هر یک بر دیگری تفوق و برتری داشته و از صلاحیت‌ها و اختیارات و وظایف مختلفی برخوردارند. در نتیجه، مرکز دولتی صدور گواهی الکترونیکی ریشه که با کسب مجوز از شورای سیاست‌گذاری فعالیت می‌نماید بر مرکز صدور گواهی الکترونیکی میانی که مجوز تأسیس آن را مرکز ریشه صادر می‌نماید، تفوق و برتری دارد و مراکز میانی نیز بر دفاتر ثبت‌نام گواهی الکترونیکی که با کسب مجوز از مرکز میانی تأسیس می‌شوند، رجحان و برتری دارند.

بنابراین نظارت بر دفاتر ثبت‌نام و صدور و لغو مجوز آن‌ها نیز با مراکز میانی می‌باشد اما به‌دلیل عام بودن حوزه فعالیت مراکز میانی و مراکز ریشه نظارت بر این مراکز و در صورت لزوم ابطال مجوز آن‌ها با شورای سیاست‌گذاری است هرچند که مراکز ریشه نیز وظیفه نظارت بر مراکز میانی و عنداللزوم ابطال مجوز آن‌ها را به سهم خود برعهده دارند. بنابراین ملاحظه می‌شود که شورای سیاست‌گذاری در تمام ابعاد و زوایای مربوط به صدور

گواهی الکترونیکی و مراجع ذی‌ربط و ارتباط با مراجع مذکور در سایر کشورها و ایجاد هماهنگی نقش حیاتی و انحصاری و اشراف و احاطه کامل دارد.

گفتار دوم - مرکز دولتی صدور گواهی الکترونیکی ریشه

مجوز این مرکز توسط شورای سیاست‌گذاری صادر و در صورت لزوم لغو می‌شود. این مرکز وابسته به مرکز توسعه تجارت الکترونیکی موضوع ماده ۸۰ قانون تجارت الکترونیکی می‌باشد. نکته قابل توجه آن است که در ماده ۸۰ این قانون، نام مرکز "حمایت از فعالیت‌های الکترونیکی" درج شده است ولیکن در آیین‌نامه، همان‌طور که ملاحظه می‌شود، عنوان آن به "مرکز توسعه تجارت الکترونیکی" تبدیل شده است که - دست کم - از نظر لغوی با هم تفاوت دارند ولیکن واضعین آیین‌نامه واژه حمایت را به معنای توسعه استنباط نموده و واژه توسعه را به جای حمایت به کار برده‌اند.

سیستم بانکی نیز می‌تواند با اخذ مجوز از شورای سیاست‌گذاری، در حوزه نظام بانکی، مرکز ریشه مستقل ایجاد نماید که در این صورت، مرکز یادشده وابسته به مرکز توسعه تجارت الکترونیکی موضوع ماده ۴ آیین‌نامه مذکور نخواهد بود و همان‌طور که از مفاد تبصره ۲ ماده ۴ آیین‌نامه برمی‌آید، این مرکز تنها در حوزه فعالیت بانکی می‌تواند فعالیت نماید. ظاهراً در کشور ما، دو مرکز ریشه که یکی وابسته به بانک مرکزی و دیگری وابسته به وزارت بازرگانی است، تأسیس شده‌اند. مطابق ماده ۵ آیین‌نامه وظایف و مسئولیت‌های مرکز ریشه به شرح زیر می‌باشد:

الف - پیشنهاد سیاست‌ها و دستورالعمل گواهی مرکز ریشه و ارائه به شورا جهت تصویب که در اجرای مسئولیت ایجاد و توسعه و به‌روز رسانی امکانات لازم و پیشرفته برای صدور گواهی الکترونیکی طبیعی به نظر می‌رسد.

ب - اجرای سیاست‌ها و دستورالعمل‌های شورای سیاست‌گذاری به‌عنوان بازوی اجرایی مرکزی و دولتی شورا برای تحقق اهداف آن.

پ - بررسی و تصویب سیاست‌ها و دستورالعمل مراکز میانی با توجه به نقش نظارت و مدیریتی که مرکز ریشه بر مراکز میانی دارد.

ت - بررسی و احراز شرایط لازم و صلاحیت متقاضیان ایجاد مراکز میانی و صدور مجوز برای آن‌ها.

ث - حصول اطمینان از ثبت اطلاعات معتبر و مناسب در گواهی‌ها و نگهداری مدارک و شواهد دال بر صحت اطلاعات مزبور.

ج - حصول اطمینان از عملکرد صحیح مراکز میانی به‌عنوان مرکز هماهنگ‌کننده و ناظر که وظیفه ایجاد اطمینان را در طرف‌های دیگر برعهده دارد.

چ - ابطال گواهی مراکز میانی که برخلاف تعهداتشان عمل کرده‌اند؛ در صورت ارتکاب تخلف در صدور گواهی‌ها.

ح - اطلاع‌رسانی به صاحبان امضا و طرف‌های اعتمادکننده در مورد هرگونه تغییر در کارکرد مرکز میانی.

خ - ایجاد و به‌روز رسانی یک مخزن برخط و اطلاع‌رسانی خدمات آن که از طریق سیستم‌های ارتباطی الکترونیکی بین‌المللی مانند شبکه اینترنت امکان‌پذیر خواهد بود.

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، مرکز ریشه نیز وظایف و مسئولیت‌های خطیری برعهده دارد که به وظایف تحقیقاتی و مطالعاتی، اجرایی، تقنینی - نظارتی، تبلیغی و اطلاعاتی و حفاظتی تقسیم می‌شوند. این امر نشان از اهمیت و حساسیت جایگاه قانونی مرکز ریشه دارد. اما به‌نظر می‌رسد ظاهراً در برخی از بخش‌ها بین وظایف شورای سیاست‌گذاری و مرکز ریشه تداخل وجود دارد. امری که موجب ناکارآمدی و فعالیت‌های موازی و اتلاف سرمایه‌های ملی و ایجاد هزینه‌های مضاعف خواهد شد. از جمله در ماده ۳ تصویب دستورالعمل‌ها و سیاست‌های مرکز میانی جزو اختیارات شورا قرار داده شده است ولیکن در ماده ۵ همین امر به‌عنوان اختیارات مرکز ریشه نیز تعریف شده است اما با کمی دقت معلوم می‌شود که تصویب سیاست‌ها و دستورالعمل (گواهی) مراکز میانی تنها با شورا است و مرکز ریشه فقط می‌تواند در این خصوص پیشنهاد ارائه دهد ولی تصویب آن با شورای سیاست‌گذاری است و مرکز ریشه تنها وظیفه اجرای آن‌ها را برعهده دارد اما بررسی و تصویب سیاست‌ها و دستورالعمل مراکز میانی در سایر موارد تنها در صلاحیت مرکز ریشه قرار دارد و شورای سیاست‌گذاری در آن دخالت نخواهد داشت. همچنین نظارت بر عملکرد و بررسی تخلفات مراکز میانی و لغو امتیاز آن‌ها در مواد ۳ و ۵ هم در اختیار شورا و هم مرکز ریشه قرار داده شده است. در این مورد، هم به‌نظر می‌رسد وظیفه مرکز ریشه نظارت بر عملکرد مراکز میانی و در صورت احراز وقوع تخلف، گزارش موضوع به شورای

سیاست‌گذاری است و پس از آن شورای سیاست‌گذاری مبادرت به بررسی گزارش عملکرد مرکز میانی مورد بحث و تخلفات احتمالی آن نموده و در صورت احراز وقوع تخلف، مجوز مرکز میانی مزبور را لغو نموده و به مرکز ریشه ابلاغ خواهد نمود. و مرکز ریشه نیز در اجرای بند "ج" ماده ۵ گواهی‌های مراکز میانی را که برخلاف تعهداتشان عمل نموده و مرتکب تخلف در صدور گواهی‌ها شده باشند، ابطال خواهند نمود، بنابراین این دو وظیفه کاملاً با یکدیگر تفاوت دارند.

یکی از وظایف مرکز ریشه همان‌طور که ملاحظه شد، اطلاع‌رسانی به صاحبان امضا و طرف‌های اعتمادکننده در مورد تغییرات مختلف در کارکرد مراکز میانی می‌باشد. از جمله در ماده ۶ مقرر شده است که مرکز ریشه به محض قطع عملیات مرکز میانی و زمانی که فعالیت آن مرکز به موجب حکم مراجع قضایی و یا به دلیل دیگری متوقف شود و همچنین در صورت لغو مجوز مرکز میانی باید به روش مندرج در ماده ۵ (بند "خ") آیین‌نامه و درج در روزنامه رسمی کشور فهرست گواهی‌های باطل شده را منتشر نماید. انجام این وظیفه از نظر شناسایی و احراز مسئولیت مدنی ناشی از ابطال گواهی‌های صادره و پرداخت خسارت به زیان‌دیدگان از ابطال مجوز مرکز میانی که در نهایت موجب ابطال گواهی‌های صادره خواهد شد، بسیار حایز اهمیت می‌باشد و زمان آغاز مسئولیت و نحوه و میزان مسئولیت و پرداخت غرامت بابت ضرر و زیان نیز معین خواهد شد. مطابق تبصره ماده ۶ آیین‌نامه در مقررات دستورالعمل گواهی الکترونیکی مرکز ریشه و یا در قرارداد منعقدشده بین طرفین (مراکز میانی و دفاتر ثبت‌نام و صاحبان امضا) باید به مسئولیت و نحوه پرداخت غرامت (خسارت) بابت ضرر و زیان وارده ناشی از ابطال گواهی صادره از سوی مرکز میانی به صاحبان امضای الکترونیکی صادره و یا به دفاتر ثبت‌نام از سوی آن مرکز تصریح شود. در غیر این صورت، امکان احراز مسئولیت مرکز میانی و الزام آن به پرداخت غرامت متعسر می‌شود از تاریخ انتشار فهرست گواهی‌های باطله در روزنامه رسمی توسط مخزن برخط مرکز ریشه، گواهی‌های صادره از سوی مرکز میانی، باطله محسوب می‌شوند ولیکن قبل از انتشار در روزنامه رسمی از قوت و اعتبار قانونی برخوردار هستند.

گفتار سوم - مرکز میانی صدور گواهی الکترونیکی

سومین مرکزی که در سلسله مراتب مراکز دخیل در امر صدور گواهی الکترونیکی در آیین‌نامه پیش‌بینی شده است مرکز میانی صدور گواهی الکترونیکی می‌باشد. برابر ماده ۷ مرکز میانی ممکن است توسط دستگاه‌ها و مراکز دولتی و یا بخش خصوصی و غیردولتی تأسیس شود و محدودیتی در این خصوص وجود ندارد. در ادامه ماده، شرایط و ضوابط تأسیس مراکز میانی به شرح زیر مقرر شده است:

متقاضیان تأسیس مرکز میانی باید مدارک و افراد و تضمین‌های زیر را به مرکز ریشه ارائه دهند؛

الف - ارائه اساسنامه یا مجوز ثبت از مراجع ذی‌ربط

این بند ظاهراً مربوط به مراکز خصوصی و بخش غیردولتی است. زیرا در مورد مراکز دولتی ارائه اساسنامه بی‌معنی می‌باشد. اما هر یک از اشخاص حقوق خصوصی، مثل شرکت‌ها، ناگزیر از ارائه اساسنامه و یا مدارک مربوط به ثبت مؤسسه خود به مرکز ریشه هستند. در مورد اشخاص حقیقی ظاهراً رعایت این بند منتفی می‌باشد مگر آن‌که واضعین آیین‌نامه چنین امکانی را برای اشخاص حقیقی قائل نبوده باشند و منظور ایشان از بند "الف"، ماده ۷ آن باشد که تنها اشخاص حقوقی خصوصی - و نه اشخاص حقیقی - می‌توانند نسبت به تأسیس مراکز میانی اقدام و تقاضا نمایند. اما به نظر نمی‌رسد از ماده ۷ چنین محدودیتی قابل استنباط باشد و اشخاص حقیقی نیز می‌توانند مراکز میانی را تأسیس کنند.

ب - ارائه تقاضا از طرف متقاضی

در مورد شرایط تقاضا چیزی مقرر نشده است. بنابراین متقاضی تأسیس مرکز به هر صورتی که بتواند تقاضای خود را به مرکز ریشه تقدیم نماید خواه کتبی یا شفاهی و یا الکترونیکی و یا توسط تلگراف و فاکس و حضوری یا از راه دور، بلامانع می‌باشد.

پ - معرفی ۵ نفر دارای مدرک تحصیلی مرتبط مورد تأیید وزارت‌خانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با شرایط زیر:

۱ - سه نفر کارشناس دارای مدرک تحصیلی دانشگاهی و ترجیحاً دارای تجربه فعالیت

مرتبط.

۲ - دو نفر با مدرک کاردانی در رشته‌های مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات یا حداقل سه سال تجربه در حوزه‌های مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات همراه با مجوز طی دوره آموزشی از مراکز فنی و حرفه‌ای.

ت - تأمین مکان فیزیکی مناسب همراه با تجهیزات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری لازم اعلام‌شده از سوی مرکز ریشه به‌نحوی که امنیت فنی و رمزنگاری را تضمین نماید و مورد تأیید بازرسان مرکز ریشه قرار گرفته باشد.

ث - ارائه تضمین معتبر متناسب با مبلغ تعیین‌شده توسط مرکز ریشه که برای جبران خسارات موضوع تبصره ماده ۶ به کار گرفته خواهد شد.

ج - تدوین سیاست‌ها و دستورالعمل گواهی مرکز.

در اجرای این بند مراکز میانی موظفند مجموعه سیاست‌های گواهی الکترونیکی مشتمل بر سیاست‌ها، مقررات، روش‌های فنی، حقوقی و ساختاری مطابق با استانداردهای بین‌المللی که حداقل خواسته‌ها و الزامات پیاده‌سازی مراکز میانی، دفاتر ثبت‌نام، صاحبان امضا و طرف‌های اعتمادکننده را مشخص می‌سازد و توسط مرکز ریشه اعلام می‌شوند، تدوین و ابلاغ نمایند. البته تدوین مجموعه دستورالعمل‌هایی که منطبق با سیاست‌های گواهی در جهت تشریح جزئیات عملکرد مدیریت گواهی‌های الکترونیکی در مراکز میانی از طرف مرکز ریشه ابلاغ می‌گردد نیز جزو وظایف مراکز میانی است و پس از تدوین به دفاتر ثبت‌نام و صاحبان امضا و طرف‌های اعتمادکننده نیز باید ابلاغ شوند.

در تبصره یک ماده ۷ نیز مقرر شده است که مراکز ریشه مکلف‌اند ظرف دو ماه نسبت به بررسی تقاضا اقدام و نتیجه را به متقاضیان اعلام نمایند. در تبصره ۲ مقرر شده است؛ مراکز میانی ایجادشده توسط سازمان‌های دولتی به‌صورت غیرانتفاعی فعالیت خواهند نمود و در تبصره ۳ نیز مقرر شده است؛ این‌گونه مراکز دولتی از ابتدای سال ۱۳۸۸ مجاز به ارائه خدمات گواهی الکترونیکی به بخش‌های غیردولتی خارج از حوزه فعالیت خود نخواهند بود. پس از آن که متقاضیان مجوز تأسیس مرکز میانی را با رعایت شرایط ماده ۷ اخذ نمایند مطابق تبصره ۴ مکلف خواهند بود که ظرف شش ماه از تاریخ صدور مجوز نسبت به تأسیس مرکز میانی اقدام کنند. در غیر این‌صورت، مجوز ایشان خود به‌خود باطل خواهد

شد. وظایف مراکز میانی در ماده ۸ آیین نامه معین شده است. به موجب این ماده، مراکز میانی در حین فعالیت با رعایت مفاد دستورالعمل گواهی وظایف زیر را برعهده دارند:

الف - بررسی صلاحیت و صدور مجوز برای دفاتر ثبت نام ذی ربط.

ب - تضمین ارائه خدمات صدور و لغو گواهی ها به طور مطمئن.

پ - تضمین ارائه خدمات تأیید صحت گواهی ها به صورت سریع و مطمئن.

ت - تضمین محرمانه بودن داده های مربوط به امضا در فرایند ایجاد این داده ها برای جلوگیری از شبیه سازی گواهی ها در رابطه با دو بند اخیر مرکز میانی ظاهراً می بایستی تعهدات خاصی را به مرکز ریشه بسپارد و تضمین های مالی نیز ارائه کند.

ث - حصول اطمینان نسبت به موارد زیر:

۱ - در لحظه صدور گواهی الکترونیکی، اطلاعات مندرج در گواهی ها صحیح باشند. لازمه این امر، دقت و مراقبت در صحت مدارک و اطلاعات ارسالی از سوی دفاتر ثبت نام و کنترل آن ها می باشد. در غیر این صورت، موجبات مسئولیت مرکز فراهم خواهد شد.

۲ - در هنگام صدور گواهی الکترونیکی، امضاکننده مشخص شده در گواهی، داده های ایجاد و واری امضای الکترونیکی را دریافت نموده و داده ایجاد امضای الکترونیکی تحت کنترل انحصاری وی باشد. به عبارت دیگر، رمز یا کلید خصوصی امضاکننده و رمز یا کلید عمومی کنترل صحت امضای الکترونیکی باید در اختیار انحصاری مرکز میانی قرار گیرد و دیگران دسترسی بدان نداشته باشند (تنها در هنگام صدور گواهی الکترونیکی چنین شرایطی باید فراهم شود).

۳ - کلیه اطلاعات مرتبط با گواهی الکترونیکی را تا مدت زمان تعیین شده در دستورالعمل گواهی به صورت الکترونیکی حفظ نماید. بنابراین ایجاد مخزن لازم و ضروری است و مرکز باید چنین مخزنی را تعیین نماید تا اطلاعات مزبور را تا مدت لازم حفظ کند.

۴ - تاریخ و ساعت صدور و لغو یک گواهی به دقت تعیین شده و قابل تشخیص باشد. در این رابطه مهر زمانی که اعلامیه ای شامل یک امضای الکترونیکی است که به وسیله

مرکز میانی صادر شده و تأیید می‌کند که داده‌پیام معین در موقع خاصی به او ارائه شده است، امکان بروز و ظهور می‌یابد و وسیله‌ای مطمئن برای احراز تاریخ و ساعت صدور یک گواهی الکترونیکی می‌باشد.

۵ - عدم کپی یا ذخیره داده ایجاد امضای الکترونیکی متقاضیان را تضمین نماید.

۶ - گواهی قابل دسترسی برای عموم نباشد، جز در مواردی که صاحبان گواهی‌ها رضایت خود را اعلام کرده‌اند یا نوع گواهی انتشار عمومی را ایجاب کند. بنابراین اصل محرمانه بودن در فعالیت‌های خصوصی و تجاری باید در امر صدور گواهی‌ها حتماً رعایت شود.

۷ - در صورت امکان، مرکز میانی و با دریافت درخواست دفتر ثبت‌نام، یک مهر زمانی به داده‌های الکترونیکی ضمیمه نماید. بنابراین الصاق مهر زمانی گواهی صادره در صورتی امکان‌پذیر خواهد بود که اولاً متقاضی، چنین درخواستی کرده باشد و ثانیاً دفتر ثبت‌نام درخواست وی را به مرکز میانی اطلاع داده باشد. ثالثاً مرکز میانی از امکانات فنی لازم برای این کار برخوردار باشد.

در راستای وظیفه اطلاع‌رسانی مطابق تبصره یک ماده ۸ مراکز میانی مکلف‌اند تا فهرستی از گواهی‌هایی را که توسط آن مرکز صادر می‌شود با ذکر تاریخ صدور، نام صاحب گواهی و نوع گواهی تهیه و منتشر نمایند. این اطلاعات باید در پایگاه اینترنتی مربوط به مرکز درج و منتشر شود. همچنین در صورت ابطال گواهی‌های صادره نیز این وظیفه برعهده مرکز میانی است که در سایت اینترنتی خود موضوع را جهت اطلاع صاحبان امضا و طرف‌های اعتمادکننده درج و منتشر نماید.

مطابق تبصره ۲ ماده ۸ در اجرای وظیفه نظارتی خویش مراکز میانی مکلف‌اند بر عملکرد دفاتر ثبت‌نام طرف قرارداد خود نظارت داشته و دستورها و تذکرات لازم را در جهت ارائه خدمات صحیح به متقاضیان صادر نموده و قرارداد همکاری جامع با دفاتر ثبت‌نام منعقد ساخته و حقوق و تکالیف طرفین را مشخص نمایند. در صورت بررسی و احراز تخلف

دفاتر ثبت نام در اجرای وظایف محوله، مراکز میانی موظف هستند مطابق دستورالعمل‌های صادره و ضوابط حاکم با تخلفات احتمالی برخورد نمایند و در صورت لزوم با رعایت تمهیدات پیش‌بینی شده در دستورالعمل‌های مربوط به گواهی نسبت به لغو مجوز دفتر ثبت نام متخلف اقدام خواهد نمود. بنابراین مرجع رسیدگی به تخلفات دفاتر ثبت نام در امر صدور گواهی و اتخاذ تصمیم نسبت به آن مرکز میانی می‌باشد.

مطابق ماده ۹ آیین‌نامه، مجوز مراکز میانی به‌طور موقت صادر می‌شود و به‌طور ادواری مطابق با سیاست‌های گواهی و با ملاحظه شرایط و تحولات فناوری‌های جدید و پس از احراز مجدد صلاحیت متقاضیان، توسط مرکز ریشه قابل تمدید می‌باشد.

بنابراین مسئله به‌روز رسانی و پیشرفت و همگامی با تحولات نوین در عرصه تکنولوژی و توسعه استفاده از امکانات الکترونیکی در انجام مبادلات تجاری و اطلاعاتی مستلزم تجدیدنظر در عملکرد و فرایند صدور گواهی‌های الکترونیکی می‌باشد. در نتیجه، متصدیان مربوطه در سطوح مختلف صدور گواهی می‌بایستی خود را با تحولات مزبور همگام سازند و بهترین وسیله برای کسب اطمینان از این همگامی، بررسی و احراز صلاحیت مجدد متصدیان می‌باشد که از طرق مختلف قابل انجام می‌باشد و لذا برای آن که این امر به فراموشی سپرده نشود به‌عنوان یک تکلیف در ماده ۹ پیش‌بینی شده است؛ در نتیجه تنها مجوز کسانی تمدید خواهد شد که از این آزمون با موفقیت خارج شوند.

در ماده ۱۰ مقرر شده است که مجوز مراکز میانی قابل واگذاری به غیر می‌باشد. یعنی ارزش اقتصادی داشته و جزو حقوق صاحبان مراکز میانی محسوب می‌شود ولیکن این امر صرفاً با تأیید مرکز ریشه و با رعایت مقررات آیین‌نامه ماده ۳۲ و دستورالعمل گواهی میسر خواهد بود. در نتیجه انتقالی که بدون رعایت مفاد ماده ۱۰ انجام پذیرد، فاقد ارزش و اعتبار قانونی و باطل خواهند بود.

در ماده ۱۱ پیش‌بینی شده است کلیه مؤسسات اعم از دولتی و غیردولتی می‌توانند در حوزه فعالیت داخلی خود بدون اخذ مجوز از مرکز ریشه مبادرت به ثبت و صدور گواهی

نمایند. گواهی‌هایی که به این صورت صادر می‌شود، خارج از شمول مقررات این آیین‌نامه بوده و امضاهایی که به وسیله این گواهی‌ها تأیید می‌شوند خارج از موضوع ماده ۱۰ قانون و صرفاً قابل استفاده در همان مؤسسات خواهد بود.

به عبارت دیگر، با توجه به امکانات و ابزارهای الکترونیکی و نرم‌افزارهای مربوطه هیچ چیز مانع از استفاده اشخاص از امکانات تولید و صدور گواهی و امضای الکترونیکی نیست و لذا کلیه اشخاص در روابط خصوصی و داخلی خود می‌توانند از این امکانات استفاده کنند. اما گواهی‌ها و امضاهای مزبور که بدون اخذ مجوز از مرکز ریشه صادر و تولید می‌شوند با امضاها و گواهی‌های صادره براساس مقررات این آیین‌نامه و ماده ۱۰ قانون تجارت الکترونیکی ایران از لحاظ اعتبار قانونی به وضوح تفاوت دارند و لذا از الزامات و شرایط و امتیازات گواهی‌ها و امضاهای اخیر برخوردار نخواهند بود.

گفتار چهارم - دفاتر ثبت نام گواهی الکترونیکی

آخرین رسته و گروه در میان مراکز ذی صلاح و ذی مدخل در سلسله مراتب قانونی که به امر صدور گواهی و امضای الکترونیکی اشتغال خواهند داشت، دفاتر ثبت نام گواهی الکترونیکی هستند که مستقیماً با مراجعین و متقاضیان صدور گواهی و امضای الکترونیکی در ارتباط خواهند بود.

مطابق ماده ۱۲ اشخاص حقیقی یا حقوقی اعم از دولتی یا غیردولتی می‌توانند دفاتر ثبت نام تأسیس نمایند، مشروط بر آن که واجد شرایط زیر باشند:

الف - تابعیت جمهوری اسلامی ایران.

ب - تدین و عاملیت به احکام اسلام یا پیروی از ادیان به رسمیت شناخته شده در قانون اساسی.

پ - نداشتن پیشینه کیفری.

ت - عدم تجاهر به فسق و داشتن صلاحیت اخلاقی و حسن سابقه.

ث - عدم اعتیاد به مواد مخدر.

ج - انجام خدمت وظیفه عمومی یا معافیت دائم.

چ - دارا بودن حداقل مدرک کاردانی مورد تأیید وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

ح - ارائه ضمانت معتبر.

خ - داشتن سابقه کار حداقل سه سال متوالی یا پنج سال متناوب مورد تأیید مرکز میانی در بخش‌های مرتبط با فناوری اطلاعات.

در مورد اشخاص حقوقی صاحبان امضای ایشان باید واجد شرایط مقرر در ماده ۱۲ باشند.

مطابق تبصره یک ماده ۱۲ نوع و میزان ضمانت یا تضمینی که متقاضیان تأسیس دفاتر ثبت‌نام باید بسپارند براساس دستورالعمل دفاتر صدور گواهی الکترونیکی میانی مقرر خواهد شد.

در تبصره ۲ ماده ۱۲ مقرر شده است که شعب بانک نیز می‌توانند به‌عنوان دفاتر ثبت‌نام مراکز میانی صدور گواهی الکترونیکی فعالیت نمایند ولیکن از شمول ماده ۱۲ و شرایط مقرر در آن و ماده ۱۴ آیین‌نامه معاف و مستثنا خواهند بود. به‌عبارت دیگر، لازم نیست که شرایط مقرر در آن دو ماده در مورد شعب بانک‌ها اعمال شود. زیرا قبلاً شرایط مذکور را در هنگام استخدام در بانک تحصیل نموده‌اند. بنابراین قانون‌گذار لازم ندانسته است که مجدداً در مورد ایشان شرایط مزبور احراز شود.

مطابق تبصره ۳ ماده ۱۲ اشخاصی که موفق به اخذ مجوز راه‌اندازی دفتر ثبت‌نام با رعایت شرایط موضوع ماده ۱۲ می‌شوند، موظف هستند ظرف مدت چهارماه از تاریخ صدور مجوز نسبت به تأسیس دفتر اقدام نمایند. در غیر این صورت، مجوز صادره، خود به‌خود، لغو خواهد شد و اعتبار خود را از دست خواهد داد.

برابر تبصره ۴ متقاضیان تأسیس دفتر ثبت‌نام موظف به تهیه و تأمین مکان مناسبی

برای تأسیس دفتر مطابق با دستورالعمل گواهی (مرکز) میانی طرف قرارداد و تهیه و نصب تابلو با درج شماره مجوز دریافتی از مرکز یا مراکز میانی طرف قرارداد هستند. از آنجا که دفاتر ثبت‌نام می‌توانند مطابق بند "پ" ماده ۳ آیین‌نامه از بیش از یک مرکز میانی مجوز لازم برای تأسیس دفتر را کسب نمایند، بنابراین ممکن است دارای تابلوها و شماره‌های متعددی باشند و مانعی بر سر این راه وجود ندارد.

مطابق ماده ۱۳ وظایف دفاتر ثبت‌نام به شرح زیر می‌باشد:

الف - انجام عملیات مطابق با دستورالعمل گواهی مرکز میانی مربوط.

بنابراین دفاتر ثبت‌نام موظف به رعایت دستورالعمل گواهی مرکز میانی در فعالیتهای مربوطه هستند و در هر مورد که با اشکالی روبه‌رو شوند بایستی از مرکز میانی کسب تکلیف نمایند و در هر مورد که مقرراتی وجود نداشته باشد باید توقف نمایند و تقاضای دستورالعمل از مرکز میانی کنند.

ب - احراز هویت و تصدیق مدارک ارائه‌شده متقاضی دریافت خدمات.

یکی از مواردی که ضرورت وجودی دفاتر ثبت‌نام را مدلل می‌سازد کسب اطمینان از هویت متقاضیان تولید و صدور امضا و گواهی الکترونیکی است که در امر مبادلات از راه دور و الکترونیکی، مخصوصاً تجارت الکترونیکی، دارای اهمیت بسیاری است. این امر امروزه تنها از طریق مراجعه فیزیکی و مواجهه حضوری بین متقاضی و نماینده مرکز صدور گواهی الکترونیکی میسر می‌باشد اما از آنجا که احراز هویت که با احراز سمت و اهلیت مقارن می‌باشد، امری حقوقی است که تنها از سوی حقوق‌دانان به‌درستی قابل انجام می‌باشد. به‌علاوه متونی که در گواهی‌های الکترونیکی نیز درج و ضبط می‌شوند نیز، مخصوصاً در خصوص انعقاد قراردادها و تجارت الکترونیکی، بایستی مطابق مقررات جاری و حاکم تنظیم شوند که شناسایی و تطابق آنها تنها توسط حقوق‌دان‌ها امکان‌پذیر می‌باشد. بنابراین به‌نظر می‌رسد تصدی دفاتر ثبت‌نام به حقوق‌دان‌ها باید سپرده شود. زیرا سایر کارشناسان از چنین توانایی برخوردار نیستند.

مطابق این بند پس از احراز هویت متقاضی براساس مدارک معتبر (شناسنامه یا کارت ملی) باید مدارک متقاضی توسط دفتر ثبت نام اخذ و نسبت به تصدیق اصالت و صحت مدارک ابرازی اقدام و ممهور به مهر دفتر شوند.

پ - ارسال درخواست متقاضی همراه با مدارک مربوطه به مرکز میانی مربوط (که ممکن است به طور الکترونیکی و مجازی صورت گیرد) پس از تصدیق مدارک متقاضی باید درخواست وی به ضمیمه مدارک تقدیمی مصدق شده به مرکز میانی که دفتر ثبت نام با آن مرتبط می باشد، ارسال شود. مرکز میانی نیز نسبت به صدور و تولید گواهی یا امضای الکترونیکی اقدام نموده و به نحو مقتضی و مطمئن به دفتر ثبت نام ارسال خواهد نمود. مدارک مربوط در مرکز میانی بایگانی خواهد شد.

ت - دریافت گواهی صادر شده از مرکز میانی مربوطه و تحویل به متقاضی. (از طریق اینترنت می تواند انجام شود)

در اجرای این بند دفتر ثبت نام گواهی های صادره را پس از صدور و ارسال آن به دفتر از سوی مرکز میانی، به متقاضی تحویل داده و رسید اخذ خواهد نمود.

مطابق ماده ۱۶ دفاتر ثبت نام در ازای ارائه خدمات خود و براساس نوع گواهی صادره با رعایت مقررات، براساس تعرفه ای که بنابر پیشنهاد شورا به تصویب هیئت وزیران می رسد، دستمزد خود را دریافت خواهند نمود. در این ماده از دستمزد دفاتر تحت عنوان «حق الثبت» یاد شده است که با حق الثبت موضوع قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران و قانون ثبت اسناد و املاک تفاوت دارد. مقصود از حق الثبت در این آیین نامه مجموع دستمزد دفتر و حقوق دولتی متعلق به هر گواهی صادره است ولیکن حق الثبت موضوع قانون ثبت عبارت از حقوق دولتی مربوط به ثبت سند یا ملک است که به حساب خزانه عمومی کشور واریز می شود.

در ماده ۱۴ پیش بینی شده است که مجوز دفاتر ثبت نام حداکثر برای سه سال صادر می شود. یعنی آن که ممکن است برای مدتی کمتر از سه سال نیز صادر شود. این امر از

لحاظ تحصیل اطمینان از تلاش دفاتر برای ارتقای خدمات تقدیمی بسیار اهمیت دارد و ابزار نظارتی مناسبی برای مراکز میانی می‌باشد تا از ادامه کار دفاتر ناهمگون و غیرمنطبق با موازین قانونی جلوگیری نمایند و در مقابل به‌عنوان ابزاری جهت تشویق دفاتر شایسته و فعال نیز می‌تواند به‌کار گرفته شود.

در ادامه ماده مقرر شده است که مجوز دفاتر برابر دستورالعمل گواهی مرکز میانی و با رعایت شرایط و تحولات فناوری‌های نوین پس از احراز صلاحیت متقاضیان توسط مراکز میانی قابل تمدید خواهد بود. به‌عبارت دیگر، تنها دفاتری که خود را با تحولات جدید تکنولوژی و تأمین ابزار مناسب و جدید و رعایت موازین قانونی وفق داده و با صلاحیت‌ها و شرایط قانونی منطبق باشند، امکان ادامه فعالیت و تجدید مجوز را خواهند داشت.

مطابق ماده ۱۵ آیین‌نامه دفاتر ثبت‌نام موظف‌اند هنگام ثبت‌نام متقاضی گواهی الکترونیکی نمونه امضای شخص متقاضی را به‌منظور احراز صحت اطلاعات (املائی و محتوایی) اخذ نموده و شخص متقاضی را از نحوه و شرایط دقیق استفاده از گواهی، از جمله محدودیت‌های حاکم بر استفاده، خدمات و شیوه‌های طرح و پیگیری دعوی مطابق سیاست‌ها و دستورالعمل گواهی (مرکز) میانی آگاه سازند.